

DEMOKRACIJA

Leto VIII. - Štev. 45

Trst - Gorica 5. novembra 1954

Izhaja vsak petek

Skupnost brez duše

Dne 23. oktobra 1954 so Slovensko-hrvatska prosvetna zveza, Kmečka zveza in Slovensko gospodarsko združenje ustanovile poseben pripravljalni odbor, ki je naslovil na vse slovenske gospodarske, kulturne in prosvetne organizacije na Tržaškem poziv, naj se pridružijo pobudi za ustanovitev Slovenske gospodarsko-kulturne zveze. Nova zveza naj bi branila gospodarske, kulturne in prosvetne koristi tukajšnjih Slovencev, spodbujala in podpirala naj bi vsako prizadevanje za dvig gospodarske moči in kulturne rasti Slovencev na Tržaškem. Njeno delovanje naj bi se orislo na gospodarskem in kulturnem področju.

Gre torej za stvari, katere bi vsakdo navdušeno podpisal z obema rokama, če mu ne bi dve dejstvi, v zvezi z izkušnjami iz preteklosti, nenadoma ustavili roke in mu svetovali, naj vendar nekoliko premisli.

Prvo je način ustanovitve Pripravljalnega odbora. Morda bo kdo dejal, da so to malenkosti, toda tudi če je malenkost, potem je vsaj zelo značilna malenkost. Vsa tri združenja oziroma zveze, ki so ustanovile Pripravljalni odbor, so v titovskih rokah. Tri titovske organizacije, ki so že itak pod istim klobukom in vrhovnim vodstvom, so torej sklenile, da ustanovijo še eno novo zvezo, ki za njih same prav nič ne pomeni, ker ne izpreminja njihovega dosedanjega medsebojnega razmerja, razen v primeru, če pristopijo k novi zvezi tudi netitovske organizacije. Ako se je hotelo slednje res doseči, potem bi pa vsakdo upravičeno pričakoval, da se bo postopalo z nekoliko več takti, ne pa na isti način, kot pri ustanovitvi slovenskega odbora za postavitev Kulturnega doma. Pripravljalni odbor, ki naj bi z avtoriteto pozival k združenju in povezavi, bi moral namreč vključevati vsaj nekaj netitovskih organizacij. A to se ni zgodilo. Brez tega pa ima akcija izrazit titovski pečat, s tem tudi politično obtežilo, ki posamezniku in nekomunističnim prosvetnim in gospodarskim organizacijam bolj otežkoča kakor pa olajšuje njihov morebitni pristop.

Niti malo ne dvomimo, da so se ustanovitelji obravnavanega Pripravljalnega odbora vsega tega prav dobro zavedali. Upati je vsaj, da niso takšni politični prosvetniki, da ne bi vedeli kako obzirno, s kolikšnimi predpripravi in s kakšno potrpežljivostjo bi bilo treba skušati vzpostaviti prve stike, če bi se iskreno hotelo ustanoviti nekakšno skupnost, kateri bi morali tudi oni žrtvovati nekaj svojega ponosa in samostojnosti. V obstoječem vzdušju, ki je prav po zaslugi politične skupne, kateri oni pripadajo, tako polno nezaupanja, ne more naveden časopisni poziv namomestiti vsega tistega podrobnega pripravljalnega dela, kateremu bi moral biti takšen javen proglas kvečjemu krona, nikakor pa ne začetek. Zakaj torej niso šli po tej poti?

Preteklost in njene izkušnje govorijo dovolj jasno: zato, ker niso hoteli dopustiti, da bi tudi drugi bili pobudniki in ustanovitelji, ker so hoteli že od vsega začetka pridržati sebi prvo besedo, ker so hoteli postaviti novo združenje pod svojo streho. Kdor hoče vstopiti, naj zdaj potka, vsak delavnik od 18. do 19. ure ga bo v ulici Roma 15 čakal poseben odbornik, ki bo dal vsa potrebna pojasnila in pokazal tudi že pripravljene osnutke pravil. Druge organizacije, katerim ne pošiljajo niti posebnih pozivov, vse to lahko sprejmejo ali pa odbijejo, kajti najhujše gospodarske in kulturne organizacije Slovencev na Tržaškem (- kakor ustanoviteljice Pripravljalnega odbora za ustanovitev Slovenske gospodarsko-kulturne zveze v Trstu same sebe imenujejo -) so že sklenile in sklenile!

Človek se kar nehoti spomni na ustanavljanje Osvobodilne fronte, ko so tudi drugi lahko samo pristopali. Vse je že vnaprej uredilo in urejevala Komunistična partija. Koliko so potem takšni pristopniki (danes jim pravimo »sopotniki«) pomenili in šteli so pokazali dogodki.

To je prvo dejstvo, ki je neprijetno prizadelo predstavnike nekomunističnih prosvetnih in kulturnih organizacij. Kajti politika, kadar hoče biti pomirljiva, kadar hoče združevati, ne pa razbijati, mora paziti na takt. V njem je nered.

ZAGOTOVILA MINISTRskega PREDSEDNIKA SCELBE

Obveznosti do Slovencev bo Italija izpolnila in dopolnila

Usodnost netenja narodnega sovraštva - Pozaba preteklosti - Poziv na sodelovanje - Neokusno obnašanje nepomirljivih prenapetežev

3. in 4. novembra so se zgnile v Trstu velike množice ljudi, ki so prispele iz vseh krajev Italije. Prihajali so jih številni posebni vlaki in avtobusi, mnogi pa so prišli tudi z lastnimi prometnimi sredstvi.

Vsi ti ljudje so prispele v Trst, da prisostvujejo velikim slovesnostim, s katerimi je Italija letos v Trstu slavila »dan obožanih sil« in spomin na zmago v prvi svetovni vojni, ko si je prvič pridobila te kraje. Obenem pa tudi svoj uspeh po drugi svetovni vojni, ko ji je z velikimi napori uspelo, da je dosegla dejansko revizijo mirovne pogodbe in se je Trst vrnil pod njeno upravo.

Slavnosti so dosegle svoj vrhunec 4. novembra, ko je ob 8.55 zjutraj dospel v Trst predsednik italijanske republike, Luigi Einaudi. V posebnem vlakcu, s katerim je potoval, ga je spremljal poleg drugih odličnikov, italijanski ministrski predsednik Scelba. Po pregledu častne čete se je pred tržaškim kolodvorom razvil poseben sprevid, s katerim je predsednik Einaudi odšel na trg Unità, kjer je v mimohodu z avtomobilom, katerega so spremljali kirasirji na konjih, pregledal vojaške oddelke. Nato se je povzpela na častno tribuno, kamor so prinesli prapor tržaškega mesta, na katerega je predsednik Republike pripel zlato svetinjo za vojaške zasluge, obrambni minister Taviani pa je pripel utemeljitev visokega odlikovanja.

Po tej slovesnosti je začel mimohod vojaških oddelkov, ki ga je vodil poveljnik V. armadnega zbora, general De Renzi. V njem so nastopile vse vrste vojske in policije. Med parado so bili na bližnji obali na okrašenih ladiah postrojene vojaške posadke, pozorišče pa je preletela skupina reaktivskih letal. Nastop obožanih sil so zaključili oklepni oddelki in topništvo.

Einaudi in Scelba na obisku v mestni hiši

Po vojaški paradi pred trgov Unità, ki je trajala skoro do 11. ure, je sledil sprejem predsednika Einaudija v veliki dvorani mestne hiše, kjer so se zbrali občinski svetovalci in odborniki, župani številnih drugih občin z rimskim županom Rebecchinijem in mnogi predstavniki lokalnih civilnih in vojaških oblasti. Ko je predsednik Einaudi v spremstvu ministrskega predsednika Scelbe in drugih ministrov prišel v dvorano, so ga navzoči burno pozdravili. Župan je

po kratkih pozdravnih besedah izročil državnemu predsedniku simbolični dar tržaškega mesta - zlato kolajno - s srednjeveškim mestnim grbom, ki je nosila na drugi strani napis: »A Luigi Einaudi, Presidente della Repubblica, la città di Trieste - 4 nov. 1954«.

Nato je župan predstavil državnemu predsedniku prisotne občinske odbornike in svetovalce, med drugimi tudi dr. Josipa Agneletta, kot svetovalca Slovenske narodne liste in predstavnika demokratičnih Slovencev. V dvorani so medtem govorili navzoči ministri in ministrski podtajniki z obč. svetov-



Predsednik italijanske republike LUIGI EINAUDI

valci. Tako so obč. svet. dr. Agneletta predstavili podtajniku ministrskega predsedstva dr. Scalfari. Deželni predsednik odv. Tanasco je predstavil dr. Agneletta ministrskemu predsedniku Scelbi. Dr. Agneletto je ob tej priliki pred ministrskega predsednika, da naj bi se prišel čimprej izjaviti manjšinski statut v duhu londonskega sporazuma. Pri tem je naglasil, da je slovensko ljudstvo na Tržaškem vedno pripravljeno lojalno sodelovati pri izvajanju londonskih dogovorov. Ministrski predsednik je nato dejal, naj bodo Slovenci pripravljeni, da je rimska vlada trdno odločena, da izvede londonski sporazum v popolni dobri veri in v duhu sprave.

Po končanem sprejemu v mestni zbornici je stopil državni predsednik Einaudi z ministrskimi predstavniki Scelbo in županom na balkon. Ogromna množica, ki je do zadnjega kotička napolnila glavni trg pred mestno hišo, je pozdravila visoke osebnosti z burnim vzklikanjem.

Govor predsednika vlade

Za županom je zbrani množici, ki je medtem napolnila dotlej prazni trg Unità, spregovoril italijanski ministrski predsednik Scelba. Njegov govor je bil politično najvažnejši del vseh slovesnosti.

Scelba je izjavil, da londonski sporazum z dne 5. oktobra ne zadovoljuje zakonitih pričakovanj italijanskega naroda. Ki je pretrdo plačal posledice vojne. A Italija ga je le podpisala, »ker nismo mogli več dalje pustiti Trsta in njegovega ozemlja pod tujo vojaško zasedbo: Trst in Italija ne bi mogla več nicaesar pridobiti od nadaljnje trajanja tako nenormalnega stanja«.

V svojih nadaljnjih izjavah je Scelba poudaril, kakšna je današnja Italija ter je dejal:

Zagotovila Slovencev

»Demokratična Italija, ki se je dvignila iz vojnih razvalin, je v svoji ustavi potrdila najvišje svobodine in zagotavlja vsem tistim, ki živijo pod oblastjo njenega zakona, spoštovanje nedotakljivih in svetih načel avtonomije ter dostojanstva osebe in človečnosti ter pravičnosti med ljudmi.

Suvereni parlament, svobodni tisk in tisti idealni razlogi, ki so osnova demokratične oblasti, so najdražji čuvarki ustavnih pravic za vse, več

VESTI z GORIŠKEGA

Preganjanje slovenskih učencev

Pretekli teden so inspektor za slovenske šole in oba ravnatelja, g. Lebani in Visini ukazali izgnati iz slovenskih šol učence, otroke slovenskih optantov v raznih krajih pokrajine. Vsega skupaj so leto izgnali iz šol okoli deset slovenskih učencev. Starši so se osebnostno pritožili in zahtevali pismeno sporočilo ukrepa, da se lahko na pristojno oblast pritožijo. Proti vsem pravilom zakona pa jim tega niso hoteli izdati ter so na ta način kršili dolžnosti svoje službe. Sklicevali so se na učiteljstvo, češ da so temu poslali pismeni ukaz; zato naj učiteljstvo izda pismeno sporočilo ukrepa! Toda učiteljstvo niso nikakoli funkcionarke, da bi izdajale uradna pisma, proti katerim se je mogoče pritožiti na višjo pristojno oblast!

Gre za preganjanje slovenskih učencev po znani okrožnici iz leta 1949. Ker ste optirali, ste ipso facto priznali, da ste italijanski govoreči! Zato morate dati svoje otroke samo v italijanske šole! Ta argument ne drži, kot smo že nešteto krat povedali in dokazali, kajti optirali so smeli vsi, ki so bili italijanski govoreči, in ne samo tisti, ki so bili in so po rodu Italijani, temveč italijanskega materinega jezika.

Sovinstično in hinavsko se dočelita zakonov lahko tolaščijo krivice, kakor priložnost nanese, kajti za krivice ne je vsak izgovor dober!

Poleg tega pa ni nikjer nobenega zakona, ki bi ukazoval, v katero šolo naj slovenski starši svoje otroke pošiljajo!

Slovenski optanti so v 99-odstotnih slučajih optirali za ohranitev italijanskega državljanstva in ne za to, da se svojemu rodu in jeziku odpovedajo!

Omenjena zloglasna okrožnica je torej povsem krivična, a tudi brez pravne moči, ker je protizakonita! Čudno je, da se izganjanje slovenskih učencev iz slovenskih šol pospešeno nadaljuje prav v času, ko je po rešitvi tržaškega vprašanja in objavi manjšinskega statuta potrebna pomiritve duhov in odprava vseh krivic. Namen dogovora med sosednjimi državama je, da se duhovi na meji obeh držav pomirijo in zadovoljijo.

Danes ne gre več za preganjanje Slovencev niti v Trstu, niti v Italiji, ampak za njihovo miroлюбno zaščito po vseh načelih človeških pravic!

Vlada mora v najkrajšem času izdati zaščitni zakon tudi Slovencev v Italiji. Njena nova manjšinska politika v Trstu ne more biti omejena samo na Trst. Dvojna mera za državljane istega rodu in jezika ni mogoča. Prva krivica, ki jo mora vlada popraviti, je prav tista, ki zadeva izgon slovenskih otrok iz slovenskih šol. Prav za to se nam zdijo ukrepi tembolj krivični! Ali pa se manjšinskemu statusu misli kdo upirati!...

Skupnost brez duše

(Nadaljevanje s 1. strani)

ko zapopaden bistven pogoj uspeha. A dovolj o tem.

Na drugem mestu je pritegnilo pozornost vsakega treznega opazovalca dejstvo, da ustanovitelji pozivajo na združevanje kulturnih in gospodarskih organizacij, istočasno pa omejujejo delokrog nove zveze na gospodarsko in kulturno področje, medtem ko je že vrabec na starih jasnih, da rabijo tržaški Slovenci v sedanjem težkem in zgodovinskem trenutku predvsem povezovalno političnega udejstvovanja.

A to je premalo, tovariši. Predlaganemu sodelovanju manjka duša. Zelite se boriti za slovenstvo, za naše manjšinske pravice, obenem pa odrekate našemu človeku na Tržaškem pravico do samostojne politične organizacije, silite ga v italijansko-slovenske (v resnici vedno bolj italijanske) stranke, kjer naj bi v političnem boju zbrisali svojo narodnost in s tem izgubili bistven sestaven del notranjega ravnotežja in značaja vsakega pravega moža in žene. Vsakdo mora priznati, da tu nekaj ni v redu. V tem tako glasnem poudarjanju kulturno-gospodarskega slovenstva na eni in narodnostno-politične mlčnosti na drugi strani je neko nasprotje, ki nepojasnjeno in nereseno onemogoča vsako sodelovanje med tistimi, ki želijo predvsem ohraniti svoje narodno bistvo in med tistimi, katerim je glavni smoter socialna revolucija in takšen družabni red, o katerem še po devetih letih ne slišimo nobenih laškihv očen od številnih obiskovalcev, ki prihajajo k nam z druge strani Fernetičev in Skofij.

Ne, tudi tu moramo reči, da jim ne prisojamo tolikšne politične zavesti. V ulici Roma 15 dobro vedo kaj delajo. Njihova politična linija vendar nasprotuje političnemu združevanju Slovencev. Ni jim za »preživetje in nazadnjaško narodnjastvo«, njim je za komunizem, pa čeprav za tistega, katerega so zadnje čase prekrstili v nekakšen svojevrsten »socializem«. Ta »socializem« želi posredovati tudi

Funkcionarji imajo pravico in dolžnost ugotoviti od primera do primera, ali so optanti tudi italijanski govoreči ali pa ne; ali jim oblast dela z državljanstvom krivico ali ne! Ugotavljamo le, da se sklicujejo na rimsko okrožnico, ki je ni izdal noben minister in nima zato moči zakona.

Starše prizadetih učencev pozivamo, naj še naprej protestirajo proti krivičnemu ravnanju! V vsakem slučaju pa naj zahtevajo pismeno sporočilo ukrepa, ker imajo do tega polno pravico!

Prav v zadnjem trenutku smo izvedeli, da so nekateri starši stavili pismeno zahtevo, da se jim izda pismeno sporočilo ukrepa!

K pozivu usmiljenim srcem

Poziv usmiljenim srcem, ki ga dajata uredništvi »Demokracije« in »Kotliškega glasa«, je nujnega značaja, kajti mnogi učenci, zlasti osnovnih šol, nimajo zadostne in primerne obutve, obleke in perila. Nekaterim primanjkuje tudi primerna hrana!

Starši prosijo za pomoč in upajo na dobrohotnost sonarodnjakov! Uredništvi sta sklenili dati poziv v javnost, v zavešči, da je zbiranje prostovoljnih darov nujno potrebno in otrokom koristno!

Gre za otroke iz Goriške! Pa vemo, da pride pomoč od povsod, kar se je že pri drugih prejšnjih pozivih zgodilo.

Sprejemamo vse: denar in blago: obutev, obleko, perilo in hrano!

Sprejemamo tudi blago za odrasle! Ni rečeno, da mora biti blago novo. Tudi že rabljeno, ki ne služi več lahko pride prav!

Prijatelj naj opozori prijatelja na ta poziv!

Očetje in matere, ki imate svoje

POZIV USMILJENIM SRCEM

Uredništvi »Kotliškega glasa« in »Demokracije« pozivata vse Slovence usmiljenega srca, naj prisložejo na pomoč potrebnim učencem osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom.

Sprejemajo se darovi v denarju in blagu. Izročite jih lahko na Placuti št. 18 (uredn. »Kat. gl.«) ter v Trstu, ulica S. Anastasio 1-C.

Gorica, 1. nov. 1954.

Uredništvo »Kat. glas.«
Uredništvo »Demokracije«

otroke dobro preskrbljene, spomnite se naših potrebnih, ki kličejo na pomoč!

Da pride letošnji Miklavž bogato naložen! Da ga bodo naši malčki izredno veselili!

Vsem darovalcem in darovalkam pa prav lepa hvala!

Goriško uredništvo
»Demokracije«

IZ ŠTEVERJANA

Frontaško komunistično predavanje

V soboto 30. oktobra se je vodja Titovih goriških komunistov, tovariš Viljem Nanut, pripeljal s svojim avtom v Števerjan in s seboj privedel še dva druga tovariša. Vsi trije so malemu številu zbranih Števerjancev slavili velikanske uspehe komunističnega režima v Titovini, kot da bi mi Števerjanci ne vedeli za vso tragično usodo naših bratov onstran meje, ko jih vendar vsak dan slišimo tarnati, jokati in pritoževati se ter kleti nasilneže, ki so jim vse pobrali! Poseben smešna se nam zdi opazka Titovih komunistov, da smo Števerjanski koloni v težkem položaju in da nas gospodarji baroni obiskujejo le tučupat ter si prisvajajo naše delo in žulje, ko nam odmerjajo, kar smo pridelali in zaslužili!

Ko smo slišali te opazke, ki so nam jih trobili v času borbe, smo se med seboj pogledali, ker vemo, da so lažnive, ko prihajajo iz ust istih komunistov. Deljali smo si: zakaj pa v Vipoljah onstran meje niso Titovi komunisti prepustili zemlje baronom kolonom, ki so jim jo v času borbe toliko obetali!

To čaka števerjanske gospodarje in kolone, če bi se Nanutova komunistična prerokovanja uresničila. Kolonstvo mora država odpraviti z odkupom zemlje in s podelitvijo kolonom samim z ugodnimi pogoji odplačevanja!

Komunisti vseh vrst pa težijo za tem, da zemljo kmetom vzamejo in kmete same v komunistični jarem vprežejo, ki je stokrat in stokrat hujši in neznosnejši od baronovega. Zgovorno nam o tem priča razmere v Titovini.

Kot zvesti tovariši Tita, ki je Trst prodal in Italiji vrnil, so se dotaknili tudi te skeleče rane in se vrgli na »nizkотно vlogo liberalnih in klerikalnih slovenskih izdajalcev, ki so plačanci emigrantskih hrogov v Ameriki ter zaradi tega klopit ameriške politike«.

Vsi v

Hladna vojna razsaja dalje

Ogorčene borbe hladne vojne razsajajo neprestano polnih 24 ur na dan po zračnem prostoru našega planeta. Glavna borbeno črta poteka vzdolž zvezne zaveze in preko Evrope. Z obeh strani poskušajo z vsemi mogočimi radijskimi in zvojnimi sredstvi v sovražno zaledje do samega poslušalca, kajti samo zaradi njega izdajajo na obeh straneh ogromne zneske. Kakšni so upehi te orjaške borbe, to bo šele ugotovila bodočnost.

Spori med posameznimi narodi za mesto v ozračju so že zelo stari. Vendar je prava vojna v zračnem prostoru prišla pravzaprav šele z izbruhom druge svetovne vojne. Poleg vojaških nastopov na bojiščih je vzporedno potekala borba propagandnega dvoboja obeh vojskujočih se skupin. Tik po končani vojni je vladal nekaj časa odmor, ki pa se je kaj hitro spremenil v čedalje hujsko ideološko in propagandistično napadalnost. Čedalje več usmerjevalnih oddaj v vseh mogočih jezikih naskakuje bojišča in kakor pri vsaki obrambni vojni, tako so tudi tu na pobodu uradne in neuradne radijske postaje za motenje, ki poskušajo preprečiti vdor radijske propagande v notranjost.

24. aprila 1949 je izbruhnil v zračnem prostoru prvi peklenski vrtil: vse oddaje v ruščini so Sovjeti z vsemi mogočimi napadalnimi sredstvi poskušali prevzeti. Sovjeti so postavili 100 velikih in 250 manjših motilnih postaj, s katerimi poskušajo onemogočiti sovjetskemu državljanu, da bi poslušal vesti iz zahodnega sveta.

Leta 1953 Sovjetom te postaje že niso več zadostovale in so zato postavili v obrot na 200 velikih in nad 1000 manjših motilnih postaj. Za to so uporabili nad 10.000 ruskih tehnikov. Ameriške oddaje so dosegle notranjost Sovjetske zveze le še po 5 od sto oddajnih poročil. Ze po zelo kratkem času pa se je sprejem v Moskvi dvignil nad 20 od sto, na deželi pa celo nad 60 od sto. Se večji je bil odstotek v priprežinskih državah. Z novimi ameriški izumi pa se je pogostokrat posrečilo popolnoma izločiti vse moskovske motnje. Vojaški izdatki za hladno vojno niso bili majhni. Leta 1953 so izdali Američani za to službo 120 milijonov dolarjev.

Na zahodni strani to službo opravlja »Glas Amerike«, ki ima dva najmočnejša oddajnika na svetu, po tisoč kilovatov, v Monakovem in Okinavi. Oddaje pošilja v 34 jezikih na 100 različnih dolžinah. Tudi britanska BBC in »Radio Svobodna Evropa« pošilja 24 ur na dan v 44 jezikih vesti med zaslužene narode.

Pred otokom Rodom v Egejskem morju je usidrana 5800 ton težka radijska ladja vojne mornarice Združenih držav »Kurira«, ki prav tako pošilja vesti in poročila na oboji stran zvezne zaveze.

Največja nevarnost vseh totalitarnih vladavin je v tem, da sovjetski novotariji še niso postavili na noge zgrajenega radijskega poslušalca. Ze Hitler in Mussolini sta doživela velika razočaranja, ko sta

svojim podložnikom zapovedala, da ne smejo poslušati tujih radijskih postaj. Dosegla sta prav nasprotno, ker sta s prepovedjo pač zbudila radovednost celo pri poklicnih nacistih in fašistih.

Pobiljanje propagandnih oddaj je izredno težko in drago. Stevilne sovjetske motilne postaje požirajo ogromne količine električne energije, in prav te v Sovjetiji ni v izobilici.

Borba v zračnem prostoru se nadaljuje z vso srčnostjo. Ze v najkrajšem času ne bo na naši zemlji niti koščka prostora več, ki bi ga ne dosegla propaganda z ene in druge strani. Vsaka od obeh strani se nadeja, da bo nekoč, kadarkoli že, požela sadove te propagande. Verjetno pa je, da bo v sedanjih hladni vojni ostala zmagovalka »tretja sila«, in ta se imenuje: Resnica.

Sueško vprašanje rešeno

Dolgoletni spor med Veliko Britanijo in Egiptom zaradi zasedbe področja ob Sueškem prekopu je končno zaključen. Egipski ministri predsednik Abd-el-Nasser in britanski državni tajnik v zunanjem ministrstvu, Nutting, sta pogodbo podpisala.

Tako v Kairu kakor po zahodnem svetu so ureditev tega vprašanja pozdravili z veseljem in zadovoljenjem. Le komunisti so zagnali krič in vik, kakor je to njihova navada ob vsakem sporazumu. Pomirjenje strasti v Egiptu hromi komunistično hujskaško delovanje.

Spoznam obsega naslednje bistvene dele: 1) Sklenjen je za dobo 7 let; 2) pogajanja za podaljšanje te dbe morajo pričeti dve leti pred zapadlostjo pogodbenega roka; 3) dele britanski oporišč ob prekopu je treba vzdrževati v pripravnem stanju; 4) ostale čete je treba evakuirati v 20 mesecih; 5) v primeru, da bi neka »tvoja sila« napadla Egipt, Irak, Jordanijo, Sirijo, Libanon, Libijo, Saudi Arabijo, Jemen ali Turčijo, si pridržuje Velika Britanija pravico da oporišča ob prekopu postavi v vojno stanje; 6) obe državi priznata prekop kot sestavni del egiptске države. Istočasno pa priznata svobodo plovbe po prekopu.

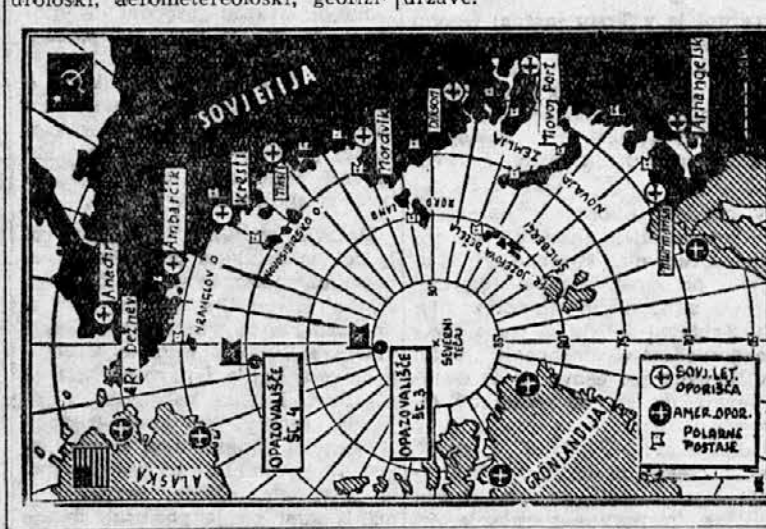
Bistveni element pri ocenjevanju vojne zmogljivosti Sovjetske zveze je ogromno arktično področje, ki se razteza nad 60. vzporednikom od Murmanska do rta Dežneva. To strogo nedostopno področje je pod poveljstvom »Glavne uprave severnih vodnih poti«, ki ima namen, da znanstveno in gospodarsko razšče te predele in jim zajamči vojaško varnost. Organizacija je neposredno podrejena maršalu Bulganinu. Kljub največji tajnosti, ki obdaja ta področja, nam razne vesti v sovjetskem tisku pričujejo o delih, raziskovanjih in življenjskih razmerah v sovjetski Arktiki.

Tako poroča v »Pravdi« V. Burhanov, načelnik »Glavne uprave severnih vodnih poti«, in listu »Večernaja Moskva« V. Akuratov, šef pilot polarnega letalstva, ni tudi V. Vavilov, poseben dopisnik lista »Komsomolskaja Pravda«, precej obširno o opremi štirih preiskovalnih postaj, severni pol št. 1, 2, 3 in 4 v najsevernejšem delu polarnega kroga. Ta opazovališča so postavljena na ogromnih ledenih ploščah v vzhodnem delu Severnega ledenega morja.

Med številne naloge teh opazovališč spada sistematično raziskovanje Severnega ledenega morja, ugotovitev, v kakšni smeri se pomikajo ledene mase, študij mrzlih zračnih plasti, učinkovitost zemeljskega magnetizma na tamkajšnje podnebje, boljše preciziranje vremenskih napovedi za celotno Sovjetsko zvezo in še druge naloge hidrološkega značaja.

V prejšnjih letih so polarne raziskave opravljal z ledolomilci, danes za to uporabljajo letala, ki tudi dovažajo potrebna gradiva za opazovališča. O razmerah in življenju na ledenih ploščah poroča ravnatelj Zavoda za oceanologijo na Znanstveni akademiji Sovjetske zveze v listu »Večernaja Moskva«, ki pravi med drugim: »Ze od daleč smo zagledali iz našega letala zasto, ki vihra nad taboriščem Severni tečaj št. 3. Brez težko smo pristali na ledu z debelostjo kakor tri metre. Presenečeni smo bili, ko smo uzli pred seboj pravo naselje: lesene hišice na sankah z električno razsvetljavo in tople, svetle in udobne šotore iz aluminijastih reber. V vsakem šotoru so po tri lah-

ke postelje z zložljivo mizo in stoli, električna razsvetljava, plinska kurjava, radio in telefon. Ker so peči zgrajene na poseben način in so šotorski listi najboljše kakovosti s toplimi oblogami v sredi, se človek tudi pri mrazu - 40 stopinj C počuti prav tako prijetno kakor v svojem moskovskem stanovanju. Knjižnica obsega okrog 300 zvezkov. Gotovo je to najsevernejša na zemlji. Znanstvenikom je na razpolago kopalnica in kino. Dvakrat tedensko predvajajo nove filme, ki jih redno dostavljajo letala. Prav tako prihajajo z letali sveži živila, delikatese in pijača. Seveda je prisoten tudi zdravnik, ki ima na razpolago manjšo lekarno. Hidrološki, aerometereološki, geofizi-



Ksaver Meško - 80-letnik

Tih in mirni monsignor Fr. Ks. Meško je slavil 29. oktobra svoj osemdeseti rojstni dan. Kot je vse njegovo življenje bilo vedno pokojno in vedro, tako je minil tudi njegov življenjski praznik brez prevelikega hrupa. Velikega mladinskega pisatelja so se spomnili vsi njegovi rojaki, predvsem pa se ga v šolah počastili njegovi najmlajši, naši učenci osnovnih in srednjih šol.

Meško se je rodil kot četrti otrok v preprosti kmetijski hiši v

Ključarovich pri Sv. Tomažu nad Ormožem, v Prekicji. To je naša obrobna pokrajina med Dravo in Muro. Gotovo je nemajhna zasluga prav Meškovega prvega učitelja Mateja Skuhala, ki je takoj spoznal, da je fantič bistre glave in da bo še kaj posebnega. Dobri starši učitelj je kasneje stal mlademu Mešku vedno ob strani. Ko je Meško zapel svojo novo mašo, je bil Skuhala že sključen starček, vendar se je ponosno vzravnal, ko je prišel novomajnik v rojstno vas.

Franc Ksaver Meško je pričel s pisateljevanjem že zelo zgodaj. Sam pravi, da v tistih časih študentje pač še niso poznali športa, zato so jim bile edino razvedrilo knjige. Ker so imeli pujski dijakli pouk le v nemščini, so tem bolj pogrešali slovenske tiskane besede. Neizrekljivo so se razveselili prvih Jurčičevih, Askerčevih in Stritarjev spisov. Kasneje se je Meško spoprijateljil tudi z Gregorčičem. Dve sorodni, nadvse mehki duši sta se našli in vzljubili.

Meško je sodeloval v raznih dijaških in drugih revijah. Med biser mladinske književnosti pa š

VESTI s TRŽAŠKEGA

V premislek someščanom!

Z londonskimi dogovori so bili ustvarjeni temelji za mirno in koristno sožitje obeh narodnosti na tej zemlji. Dosežena je bila kompromisna rešitev, ki — kakor vsak kompromis — ne ustvarja ne zmagovalcev in niti premagancev. Tega sožitja, ki naj našemu mestu prinese pomirjenje, medsebojno spoštovanje, boljše razumevanje med obema sosedoma in zato tudi boljše izgleda za dvig življenjske ravni pristaniškega mesta, si določeni krogi v našem mestu ne želijo. To so ljudje, ki jim je življenjska naloga rušenje, hujškanje in podžiganje nacionalističnih strasti. To so prav isti ljudje, kakor jih srečamo med komunističnimi poklicnimi razdiralci, ki živijo od sporov in zaradi sporov.

V našem mestu je živ vrelc hujškanja, mržnje in prava kuhinja sovraštva proti Slovincem že od svojega rojstva dalje »Il Piccolo«. Okrog tega lista se zbirajo ljudje, ki so s svojim početjem prav svoji lastni domovini prizadejali — pod krinko lažnega patriotizma — največ gorja in nesreče. To so ljudje, ki so stali v prvih vrstah vojnih hujšaskih zanesenjakov in svojo domovino poglani v največjo nesrečo. V najtežjih časih pa so te domovino prepustili samo sebi in se poskrili. Danes, ko se je Italija po zaslugi povsem drugih resničnih domoljubov dvignila iz ruševin, kamor jo je poglani fašizem, zopet dvigajo glave in pripravljajo pod lažnimi gesli patriotizma svoji domovini novo nesrečo.

»Il Piccolo« se od svojega zadnjega zdihljaja leta 1945 pa do svojega ponovnega oživenja ni ničesar naučil, ničesar spoznal. Prišel je tam, kjer je pred devetimi leti končal. Zlastno je, da ta list izkorišča svoj monopolistični položaj in se tržaški in italijanski javnosti — vsaj tako trdno verujemo — po krivici predstavlja kot glasilo italijanskih demokratičnih strank v Trstu. Smatramo, da je nastopil čas, da se tiste stranke, ki so pred časom pod prikritim imenom »Giorale di Trieste« v Rimu odkritosrečno izpovedale, kaj mislijo o tem tisku sedaj javno in odločno distancirajo od tiska, ki potrjuje resnično mišljenje italijanskih demokratičnih strank in osnujejo svoj lastni dnevnik.

To je nujno potrebno, da ne bo

Večerni jezikovni tečaji

SDZ prireja v svojih prostorih v ul. Machiavelli 22-II v Trstu večerne tečaje: za spopolnitev v slovenščini, tečaj francoščine in nemščine. Prijave sprejema tajništvo in istih prostorih vsak delovnik, razen ponedeljka, od 9. do 11. ure.

Na tečaje posebno opozarjamo absolvente srednjih šol. Znanje lastnega in tujih jezikov je prvi korak k zaposlenju. Vse podrobnosti dobijo zainteresirani med uradnimi urami v tajništvu SDZ.

Sestanek SDZ v Zgoniku

V nedeljo 31. oktobra so se zbrali občinski svetovalci SDZ v Zgoniku pod predsedstvom gosp. Josipa Terčona, župana iz Nabežine. Razpravljalo se je o nalogah, ki čakajo slovenske občinske svetovalce, brez razlike strank, v novem položaju, ki je nastal po londonskem dogovoru. Razprava je bila zanimiva in koristna. Vsi navzoči so se strinjali, da je potrebna skupna akcija vseh slovenskih občinskih svetovalcev in županov, brez razlike strank, v teh važnih dneh, in da so ravno občinski svetovalci in župani, kot od ljudstva izvoljeni predstavniki, predvsem upravičeni in pozvani, da zastopajo vso slovensko skupnost. Tržaškega ozemlja in njene interese ter sodelujejo pri izvajanju londonskih dogovorov.

Zato je bilo sklenjeno, da bodo občinski svetovalci SDZ drage volje sodelovali z občinskimi svetovalci drugih strank za blagor in napredek slovenskega ljudstva na Tržaškem.

Nabežina za poplavljenec

Upravni odbor občine Devin-Nabežina je sklenil na svoji seji dne 2. t. m., da v znak sočustvovanja s težko prizadetimi prebivalstvom v Salernu in okolici pokloni kot svoj skromni prispevek znesek 50.000 lir v nabiralni sklad za pomoč prizadetemu prebivalstvu. Obenem poziva vse prebivalstvo

do samozvani monopolisti še nadalje potvarjati demokratičnega javnega mnenja tržaškega mesta.

To vrzel je živo občutil dne 4. novembra sam napovedovalec tržaške radijske postaje v italijanem jeziku, ki se je upravičeno izgovarjal imena »Il Piccolo«, ko je navedel mnenja »tržaškega tiskaa«.

Kongres DC v Trstu

Te dni je v Trstu zasedal Glavni svet krščansko-demokratske stranke, na katerem so se nekateri govorniki pečali tudi z vprašanjem Trsta in njegove bodočnosti. Tako je o tem govoril tudi zastopnik stranke za Trst in Istro, g. Bologna.

V svojem govoru je obrazložil nov položaj, ki je nastal po londonskih sporazumih. Posebno se je ustavil ob manjšinskem statusu, vprašanju beguncev in brezposelnih. Zahteval je, da je treba tržaško gospodarstvo prilagoditi novim okoliščinam, pri čemer je treba upoštevati, da gre 90 odstotkov tržaškega pristaniškega prometa v zaledne države. Poudaril je, da je treba v šestih mesecih v pokrajinskem okviru rešiti in urediti vsa politična in pravna vprašanja, ki se nanašajo na izvedbo londonskega sporazuma ter v prehodnem

razdobju dati glavnemu vladnemu komisarju posebne pravice glede proračuna in izdajanja uredb, ki naj imajo zakonsko moč. Predlagal je, da bi bili zastopniki njegove stranke vključeni tudi v mešano jugoslovansko-italijansko komisijo.

Poslanec Bettiol je pojasnil gospodarske ukrepe, ki jih je sprejela rimska vlada v korist Trsta, tako s kritjem primanjkljajev, kakor tudi s tem, da je začela reševati temeljna tržaška gospodarska vprašanja, za kar je razpisala posebno državno posojilo v znesku 30 milijard lir. V zvezi z londonskim dogovorom je poudaril, da mora med jugoslovanskimi in italijanskimi sosedi priti do pomirjenja in sodelovanja. Pogoj za to pa je dejanska izvedba sporazuma v coni B.

Državni podtajnik Benvenuti pa je del na nakatera pojasnila k londonskim sporazumom. Poudaril je, da bo pristaniška uprava urejena na način, ki bo izključil vsako tuje vmešavanje, tudi ravnateljstva bo imenovala Italija po svoji samostojni izbiri. Namen italijanske vlade je, da omogoči čim širokogrudnejši obsejni promet med sosednjimi pokrajinami, katere so povojne meje razrezale. Glede ravnarstva z manjšinami pa je poudaril, da bo italijanska vlada stale trdno na načelu reciprociteta.

Premiki Moskva-Beograd

Se pred šestimi meseci je plaval Titova Jugoslavija v hudo nemirnih vodah. Pred Evropsko gospodarsko komisijo v Zenevi je moral jugoslovanski državni podtajnik Črnobrija priznati, da je njegova država finančno in gospodarsko pred zadušitvijo.

Se v slabši luči se je pokazal položaj Jugoslavije v preteklem aprilu na političnem in vojaškem področju. Zaradi italijanskih predlogov glede Trsta se Titu kljub orjaskim naporom ni posrečilo pretvoriti prijateljske pogodbe z Grčijo in Turčijo v vojaško zvezo. Na severni strani Podonavja je bilo zbranih 14 sovjetskih divizij, in nezaupljivi Američani so pričeli zadrževati pošiljke vojnega gradiva, od kar je Tito zopet navezal diplomatske stike z Moskvo. Proti pristopu Jugoslavije v Atlantsko zvezo ali v nameravano Evropsko obrambno skupnost so se borile Italija, Norveška, Danska, Belgija, Nizozemska in Luksemburg.

Medtem pa so se dogodile neverjetne spremembe. Jesen 1954 kaže, da se je barometer v Beogradu za pet znatno dvignil. Titu se ni posrečilo samo srečno spraviti pod streho Balkansko zvezo; ni samo razčistil tržaškega vprašanja in s tem prvič po končani vojni zaenkrat vsaj formalno postavil normalne odnose z Italijo; ni samo pretental Nemčije in Združenih držav, da sta mu podaljšali kredite, pač pa je dosegel tudi znatno olaj-

šanje napetosti med Moskvo in Beogradom.

Podrobnosti tega najnovejšega razvoja se dozdevajo kot potek urejenega organiziranega baleta. Vprašanje je samo, kje so skomponirali potrebno glasbo, v Moskvi ali v Beogradu. Takoj po prekinitvi protititovskih propagandnih oddaj so se pričela sovjetsko-jugoslovanska gospodarska pogajanja, ki so medtem dosegla sklenitev prve pogodbe o medsebojni izmenjavi blaga, in iz katere bo brez dvoma nastal že v kratkem dvostranski gospodarski sporazum med obema državama. 11. oktobra je sovjetski posla-

SLOV. DOBROD. DRUSTVO

vabi svoje člane in prijatelje na

MARTINOV VEČER

ki bo v društvenih prostorih v ul. Machiavelli 22, II. nad. dne 13. novembra ob 20.30.

Postregli bomo z domačo pristno kapljico in Martinovo gosjo.

nik v Beogradu obiskal Tita in iz dolgih medsebojnih razgovorov je sklepati, da sta dosegla normalizacijo zunanje-političnih stikov med obema do sedaj sprtima bratoma. 15. oktobra je tiskovni načelnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva zmagoslavno objavil, da je Sovjetska zveza na posebno Titovo željo dovolila repatriacijo jugoslovanskih kadetov, ki jih Sovjetija zadržuje že od 1. 1948 dalje. Psihološki učinek take objave je na ljudstvo gotovo napravil globok vtis.

Izgleda pa, da na jugoslovanski strani še niso pripravljeni, da bi vročo kašo, ki so jo skuhal v Moskvi, kar hlastno pogoltnili. Seveda so v Titovi Jugoslaviji povrsti izjavljali, da bodo dobroto vračali z dobroto in da iskrenim sovjetskimi zblíževalnim poskusom ne bodo obračali hrbita. To tudi že zato, ker je Titu že nasproti Ameriki potrebna trdna hrbenica. O kakem morebitnem prestopu Tita v sovjetski obrambni blok pa gotovo še ne more biti govora. Nasprotno: mnogi znaki kaže